

Nr 34.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av vissa anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42; given Stockholms slott den 23 januari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, såvitt rör ärendet under punkten 3, med chefen för folkhushållningsdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, följande ärenden angående medelsanvisning för försvarsväsendets räkning å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Med förmälan tillika, att ärendena under punkterna 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10 och 12 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet samt att ytterligare upplysningar i dessa ärenden borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, ävensom att ärendena borde upptagas under de särskilda rubriker i riksstaten för innevarande budgetår, till vilka de enligt sin natur vore att hänföra, yttrar departementschefen följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 34.

EGENTLIGA STATSUTGIFTER.

Fjärde huvudtiteln.

C. Försvarskrafterna.

ARMÉN.

Sjukvård.

[1.] 14 b. **Merkostnader för anskaffning av viss sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.** Genom beslut den 29 november 1940 medgav Kungl. Maj:t, på därom av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i skrivelse den 14 november 1940 gjord framställning, att styrelsen finge för anskaffning av sjukvårdsmateriel för 1941 års krigsorganisation för armén disponera visst belopp från vederbörligt förskottsanslag. I skrivelse den 23 december 1941 har *sjukvårdsstyrelsen* anmält, att de ursprungligen beräknade kostnaderna av i skrivelsen angivna orsaker ökats med 700,000 kronor. Styrelsen hemställde, att nämnda belopp måtte ställas till förfogande för täckande av dessa merkostnader. Framställningen har, för *chefen för armén*, tillstyrkts av chefen för arméstaben.

Departements-
chefen.

Jag finner mig böra tillstyrka bifall till framställningen. Medlen torde lämpligen böra äskas av riksdagen såsom tilläggsstatsanslag för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för anskaffning av viss sjukvårdsmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 700,000.

[2.] 14 c. **Anskaffning av vattenfilter m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 16 december 1941 har *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* hemställt, att för anskaffning av visst antal vattenfilter och vattenreningsaggregat ävensom distributions- och reservmateriel därtill ett belopp av 500,000 kronor måtte ställas till förfogande, att av styrelsen disponeras i huvudsak enligt en i skrivelsen angiven fördelning.

Departements-
chefen.

Förevarande framställning anser jag mig böra biträda. Medlen torde böra anvisas å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av vattenfilter m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500,000.

Intendenturmateriel m. m.

[3.] 23 a. **Lagring av uniformskläde m. m., reservationsanslag.** Genom beslut den 29 september 1939 (handelsdepartementet) medgav Kungl. Maj:t, att

statens reservförrådsnämnd finge för tillverkning i lagringssyfte av uniformskläde använda viss kvantitet tvättad ull. Tillika förklarade Kungl. Maj:t sig vilja, efter framställning av nämnden, meddela beslut angående bestridande av de med tillverkningen förenade kostnaderna.

Under erinran härom har *reservförrådsnämnden* i skrivelse den 4 december 1941 anfört, att arméförvaltningens intendenturdepartement av den ull, som nämnden med stöd av Kungl. Maj:ts ifrågavarande beslut utlämnat till departementet, tillverkat kommisskläde för 1,966,595 kronor 66 öre, vilka medel förskjutits av departementet. Klädet hade tillförts arméns förråd men sedermera använts vid uniformstillverkning. I stället hade lagrats kläde med inblandning av cellull och lump. Reservförrådsnämnden, som ansåge, att uniformsklädet borde övertagas av arméförvaltningen, hade tillställt förvaltningen fakturor å den utlämnade ullen slutande på 2,407,774 kronor 66 öre. Sedan emellertid intendenturdepartementet återställt fakturorna till nämnden med hemställan att de av departementet förskjutna kostnaderna måtte genom nämndens försorg gottgöras departementet, hemställde nämnden, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga arméförvaltningen att från nämnden inköpa klädet till ett pris av $(1,966,595:66 + 2,407,774:66 =) 4,374,370$ kronor 32 öre.

Arméförvaltningens intendenturdepartement har förklarat sig intet ha att erinra mot att klädespartiet övertoges av departementet för att upplagras i arméns förråd. Departementet disponerade emellertid icke något anslag för klädets övertagande, varför särskilda medel måste ställas till förfogande för gäldandet av kostnaderna för klädets anskaffning. I samband härmed torde böra föreskrivas, att klädet borde genom departementets försorg omsättas, varvid befintligt klädesparti, vilket vore tillverkat med inblandning av cellull och i vissa fall kommissklipp och lump, borde — när tillgången på råvaror så medgäve — ersättas av kläde, som förfärdigats av ren ull. På grund av det anförda hemställde intendenturdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte ställa erforderliga medel till departementets förfogande för gäldande av kostnaderna för ifrågavarande anskaffning av kommisskläde och samtidigt föreskriva, att klädespartiet skulle upplagras och omsättas genom departementets försorg på sätt nyss angivits.

Då det synes lämpligt, att ifrågavarande klädesparti, som ursprungligen tillverkats för lagring men sedermera av intendenturdepartementet begagnats vid uniformstillverkning, övertages av departementet, finner jag mig böra tillstyrka, att för ändamålet erforderliga medel, i enlighet med det anförda i runt tal 4,375,000 kronor, ställas till förfogande. Jag förordar vidare, att medlen anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Till frågan om meddelande av bestämmelser om ersättande av det i stället för det här avsedda klädet upplagrade klädespartiet med kläde av ren ull torde Kungl. Maj:t sedermera få fatta ståndpunkt.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lagring av uniformskläde m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 4,375,000.

Tygmateriel m. m.

[4.] 40. **Anskaffning av tygmateriel, reservationsanslag.** I skrivelse den 15 januari 1942 har *arméförvaltningens tygdepartement*, på anmodan av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter*, gjort framställning om inköp av visst antal luftvärnskanoner jämte eldlednings- och övrig utrustning därtill. De sammanlagda kostnaderna har tygdepartementet beräknat till 3,200,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Anslag för ifrågavarande ändamål torde böra äskas av riksdagen å tilläggsstat för innevarande budgetår med det av tygdepartementet angivna beloppet och uppföras under samma rubrik som det å riksstaten för nämnda budgetår uppförda anslaget för tygmaterielanskaffning. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av tygmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,200,000.

Fortifikatoriska anläggningar.

[5.] 41 b. **Vissa fortifikatoriska anordningar m. m., reservationsanslag.** I särskilda skrivelser den 11 september 1941 har *arméförvaltningen* gjort framställning om anvisande av medel för fortifikatoriska anordningar av olika slag, avseende såväl innevarande budgetår som budgetåret 1942/43. För innevarande budgetår har ämbetsverket anmält ett medelsbehov av tillhoppa 17,131,000 kronor. Det för budgetåret 1942/43 beräknade medelsbehovet uppgår till sammanlagt 2,107,000 kronor. Över ifrågavarande framställningar har *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* avgivit utlåtande.

I detta sammanhang torde böra för riksdagen anmälas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 juli 1941 medgivit, att *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* finge för utförande av vissa befästningsarbeten disponera ett belopp av högst 500,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga).

*Departements-
chefen.*

Av de av *arméförvaltningen* för innevarande budgetår äskade anslagsmedlen belöper ett belopp av 7,600,000 kronor på anskaffning av viss materiel och anordnande av förråd för densamma. Förslaget i denna del ger mig icke anledning till annan erinran än att av denna materiel endast så stor mängd synes böra anskaffas, som kan beredas utrymme i redan förefintliga förrådslokaler. På grund härav kunna de för ändamålet erforderliga anslagsmedlen reduceras med 5,850,000 kronor. I de av ämbetsverket för samma budgetår begärda anslagsmedlen ingår vidare ett belopp av 1,800,000 kronor för anordnande av vissa luftbevaknings- och luftvärnscentraler. Till det i detta hänseende framställda förslaget är jag icke beredd att nu taga ställning. Däremot föreslår jag, att medel ställas till förfogande för bestridande av kostnaderna för de av *arméförvaltningen* i övrigt förordade åtgärderna. Med inberäkning av de av ämbetsverket för nästa budgetår äskade medlen skulle alltså medelsbehovet

uppgå till (17,131,000 + 2,107,000 — 5,850,000 — 1,800,000 =) 11,588,000 kronor, vilket belopp dock torde kunna avrundas nedåt till 11,500,000 kronor. Med hänsyn till anslagsändamålet art synes nämnda belopp bära i sin helhet anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. I anslaget synes bära inräknas ett belopp av 500,000 kronor till täckning av de genom Kungl. Maj:ts omförmälda beslut den 11 juli 1941 förskottsvis bestridda utgifterna. Anslaget bör alltså bestämmas till 12,000,000 kronor.

Vid mitt förordande av arméförvaltningens anslagsäskande har jag förutsett, att ifrågakvarande arbeten komma att av vederbörande myndigheter utföras för lägsta möjliga kostnad efter en i förväg uppgjord plan, som innesluter tillräckliga marginaler för prisökningar och oförutsedda utgifter och därigenom bereder trygghet för att de till förfogande stående anslagsmedlen icke skola behöva överskridas.

I detta sammanhang vill jag nämna, att arméförvaltningen i sina förutnämnda framställningar jämväl äskat medel för budgetåret 1942/43 till anordnande av reservkraftanläggningar vid vissa etablissement och till uppförande av bostäder för personal vid luftvärnsmaterieförråd. Till dessa anslagsfrågor, vilka synas bära upptagas till bedömande i samband med prövningen av 1941 års försvarsutrednings föreliggande utredning rörande försvarsväsendets anslagsbehov under de närmaste åren, torde jag framdeles få återkomma.

Aberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anordningar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,000,000.

MARINEN.

Flytande materiel, artillerimateriel m. m.

[6.] 84 b. **Ytterligare medel till automatisering av telefonväxeln vid Ostkustens marindistrikt, reservationsanslag.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 187 anvisade riksdagen (skrivelse nr 230) till automatisering av telefonväxeln vid Ostkustens marindistrikt ett reservationsanslag av 60,000 kronor. Sedan medlen ställts till marinförvaltningens förfogande, har nu *marinförvaltningen* i skrivelse den 12 januari 1942 gjort framställning om ytterligare medel för ändamålet och därvid anfört i huvudsak följande:

Sedan de kostnadsberäkningar uppgjorts, vilka legat till grund för marinförvaltningens tidigare framställning angående automatisering av telefonväxeln, hade en utökning av totala antalet anknypningar till växeln blivit nödvändig. Den av telegrafverket tidigare kostnadsberäknade telefonväxeln hade varit avsedd för 200 anknypningar, under det att det nuvarande behovet utgjorde 254 anknypningsmöjligheter till den automatiserade växeln för att undvika ett större antal direkta telefonabonnemang å rikstelefonnätet. Genom en utökning av den beställda automatiska telefonväxeln för 200 anknypningar

med utrustning för inkoppling av ytterligare 100 anknytningar, beräknades en besparing av 1,700 kronor i kvartalsavgifter för marindistriktets telefonabonnemang uppkomma, d. v. s. en kostnadsminskning av cirka 6,800 kronor per år, enär i dylikt fall endast ett mindre antal telefonapparater, direkt anslutna till rikstelefonnätet, erfordrades. — En ytterligare fördel vid anskaffandet av en automatisk telefonväxel för 300 anknytningar vore att samtliga de till växeln anslutna telefonapparaterna kunde utnyttjas som lokaltelefoner.

Kostnaderna för en sådan utökning av en 200 nummers automatväxel jämte ledningsdragning m. m., att till växeln kunde inkopplas ytterligare 100 anknytningar, hade beräknats till 5,500 kronor.

På grund av det anförda har marinförvaltningen hemställt, att för automatisering m. m. av telefonväxeln vid Ostkustens marindistrikt ytterligare ett belopp av 5,500 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfogande.

Departements-
chefen.

Då en utbyggnad av ifrågavarande telefonväxel synes vara erforderlig på grund av det ökade behovet av anknytningar, och marinförvaltningens förslag till dylik utökning torde komma att medföra en relativt stor besparing i abonnemangskostnader, anser jag mig böra tillstyrka bifall till framställningen. Jag förutsätter dock, att de beräkningar rörande behovet av anknytningsmöjligheter, som ligga till grund för den nu föreliggande framställningen, skola visa sig tillförlitligare än de på vilka fjolårets anslagsäskande grundade sig. Kostnadsberäkningarna ha icke givit mig anledning till erinran. Det erforderliga beloppet, 5,500 kronor, torde böra äskas av riksdagen såsom tilläggsstatsanslag. Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel till automatisering av telefonväxeln vid Ostkustens marindistrikt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,500.

Fortifikatoriska anläggningar.

[7.] 85 b. **Anordnande av luftvärnsbatterier m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 27 november 1941 har *marinförvaltningen* gjort framställning om anvisande av medel för anordnande av vissa till försvar av kustflottans ankarplatser avsedda luftvärnsbatterier. Kostnaderna härför har marinförvaltningen enligt en i ärendet ingiven kostnadsberäkning uppskattat till 380,000 kronor. *Överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* har i yttrande den 12 december 1941 tillstyrkt framställningen men på anförda skäl ansett, att kostnaderna borde kunna begränsas till 350,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla fråga om täckning av ett belopp om högst 95,000 kronor för anordnande av visst kanonbatteri, som Kungl. Maj:t genom beslut den 15 augusti 1941 ställt till marinförvaltningens förfogande från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga).

Departements-
chefen.

På skäl, som marinförvaltningen i skrivelsen anført, finner jag mig kunna tillstyrka framställningen. Jag anser dock i likhet med överbefälhavaren,

att kostnaderna för ifrågavarande försvarsanordningar böra kunna begränsas till 350,000 kronor. Då det är av vikt, att batterierna så snart ske kan anläggas, torde nämnda belopp böra anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Samtidigt härmed torde medel böra äskas för täckning av förut omförmälda förskottsansvisning. Medelsbehovet uppgår härigenom till (350,000 + 95,000 =) 445,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av luftvärnsbatterier m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 445,000.

E. Diverse.

[8.] 9. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Vid anmälan i årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, punkten 152) av medelsbehovet under förevarande anslagsrubrik för budgetåret 1942/43 förutskickade jag, att det med hänsyn till vad som meddelats angående ställningen å anslaget torde bliva nödvändigt att något förstärka det samma för innevarande budgetår. Jag anhöll även i samband därmed att sedermera få återkomma med förslag.

Sedan *arméförvaltningens civila departement* i skrivelse den 10 januari 1942 gjort framställning i ämnet, torde jag nu få anmäla denna anslagsfråga.

I sin skrivelse har civila departementet anfört i huvudsak följande:

Fjärde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga hade för budgetåret 1940/41 upptagits med 90,000 kronor. Genom brev den 14 mars 1941 hade Kungl. Maj:t till förstärkning av kommittéanslaget anvisat ett belopp av 85,000 kronor från tilläggsstat, och genom brev den 28 juni 1941 hade Kungl. Maj:t förordnat om ytterligare förstärkning av samma anslag genom överföring till detsamma av vissa för budgetåren 1939/40 och 1940/41 såsom kapitalinvesteringar uppförda belopp med tillsammans 35,000 kronor. Av det sammanlagda beloppet (90,000 + 85,000 + 35,000 =) 210,000 kronor hade vid budgetårets utgång såsom reservation till budgetåret 1941/42 återstått ett belopp av 1,805 kronor 59 öre. Å riksstaten för innevarande budgetår vore kommittéanslaget uppfört med 180,000 kronor. Utgifterna å anslaget hade för tiden juli—december månader uppgått till 159,987 kronor 72 öre, varför behållningen vid sistnämnda månads utgång utgjort allenast 21,817 kronor 87 öre. Detta belopp kunde antagas bliva förbrukat under januari månad. — Med hänsyn till att utgifterna under den gångna delen av budgetåret innefattade en del engångsbelopp och att vissa utredningar kunde antagas bliva inom den närmaste tiden avslutade, kunde medelsbehovet för budgetårets senare hälft beräknas lägre än medelsförbrukningen under den förra hälften. Om behållningen vid december månads utgång skulle förslå till bestridande av största delen av utgifterna för januari månad, borde dock medelsbehovet för återstående fem månader icke beräknas lägre än till 120,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har civila departementet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av fjärde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 anvisa ett belopp av 120,000 kronor.

Departements-
chefen.

En förstärkning av det för innevarande budgetår uppförda kommittéanslaget är, såsom av det anförda framgår, ofrånkomlig. Huru stort belopp som erfordras för att täcka ifrågavarande utredningskostnader under återstoden av budgetåret, är givetvis icke möjligt att exakt angiva. Civila departementet har uppskattat det ytterligare anslagsbehovet till 120,000 kronor. För egen del är jag böjd för att anse detta belopp väl lågt beräknat. Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t bemyndigat mig att tillkalla sakkunniga för utredning rörande förenkling och effektivisering av den militära expeditionstjänsten, vilken utredning torde komma att draga förhållandevis höga kostnader. Härtill kommer, att det torde bli nödvändigt att inom den närmaste tiden till utredning genom särskilda sakkunniga hänskjuta vissa andra angelägna och omfattande ärenden. Jag vill även fästa uppmärksamheten på att beredningen före och efter riksdagsbehandlingen av det frågekomplex, som innefattas i 1941 års försvarsutrednings nyligen avgivna betänkande, kräver anlåtande av särskilda sakkunniga i ej oväsentlig utsträckning. På grund härav anser jag försiktigheten bjuda att till förstärkning av förevarande anslag för budgetåret 1941/42 räkna med ett belopp av 175,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 175,000.

KAPITALINVESTERING.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[9.] 3 b. **Provisoriskt ordnande av andra intendenturkompaniets förläggning, reservationsanslag.** I skrivelse den 19 augusti 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* gjort framställning om medel för provisoriskt ordnande av andra intendenturkompaniets förläggning och därvid anført i huvudsak följande:

Andra intendenturkompaniet disponerade vissa lokaler för förläggningsm. fl. ändamål inom Slutvärnet på Karlsborg, vilken byggnad i övrigt disponerades av Karlsborgs luftvärnsregemente. Chefen för armén hade anmodat fortifikationsstyrelsen att i samråd med arméförvaltningens intendenturdepartement och chefen för tredje arméfördelningen utarbeta förslag till omförläggning — förslagsvis till trakten av Skövde — av andra intendenturkompaniet och arméns intendenturförråd i Karlsborg. Då emellertid en reglering av nämnda kompanis eller Karlsborgs luftvärnsregementets förläggningsförhållanden vore av brådskande natur och måste ske oberoende av nämnda utredning, hade chefen för armén jämväl anmodat arméfördelningschefen att inkomma med uppgift på behov av baracker antingen för en utflyttning av intendenturkompaniet ur Slutvärnet eller för erforderlig utökning av luftvärnsregementets förläggningsutrymmen. Den av arméfördelningschefen verkställda utredningen hade utmynnat i förord för en tillfällig barackförläggning på Karlsborg för intendenturkompaniet. Chefen för armén hade anslutit

sig till arméfördelningschefens förslag samt anmodat fortifikationsstyrelsen att pröva det föreliggande förslaget och vidtaga åtgärder för ett skyndsamt provisoriskt ordnande av de ifrågavarande truppförbandens förläggningsförhållanden i huvudsak enligt förslaget.

Det behov av baracker, som enligt nämnda utredning föreläge, utgjorde: en förläggningsbarack för 7 underofficerare och dagunderofficer; en förläggningsbarack för 15—20 furirer; tre förläggningsbaracker för vardera 50 man; en dagrumsbarack med marketenteri samt en föreläsningsbarack för minst 80 man. Intendenturdepartementet, som beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, hade icke funnit skäl till erinran mot förslaget samt vitsordat det angivna behovet av baracker. Enligt departementets mening måste dock dessa, med hänsyn till den relativt långa tid som ifrågavarande provisorium i varje fall kunde beräknas komma att bliva bestående, förses med därefter avpassade sanitära installationer samt elektrisk belysning. — Fortifikationsstyrelsen, som funnit den standard, efter vilken ifrågavarande barackbebyggelse under förhandenvarande omständigheter borde komma till stånd, närmast motsvara de av 1940 års militära byggnadsutredning för barack av B-typ angivna normerna, hade med tillämpande av dessa beräknat kostnaderna för bebyggelsen sålunda:

Manskapsförläggning, 150 man	kronor	210,000
Befälsförläggning	»	55,000
Marketenteri och dagrum	»	75,000
Föreläsningslokal för 80 man	»	30,000
Väg- och planeringsarbeten, inhägnad m. m.	»	15,000
Administration och oförutsett 6 procent	»	23,000
	Summa kronor	408,000

eller avrundat 410,000 kronor.

Emellertid hade det syntts fortifikationsstyrelsen tveksamt, huruvida det kunde vara berättigat att nedlägga en så relativt stort kostnadssumma på en förläggning enbart avsedd som provisorium. Styrelsen hade därför funnit sig böra undersöka, huruvida icke förläggningen även efter planerad omförläggning av intendenturkompaniet framdeles kunde finna användning för annat ändamål. Därutinnan hade intendenturdepartementet meddelat, att förläggningen väl skulle lämpa sig för en av de kommissarieskolor, som årligen anordnades och vilka framdeles komme att pågå under tiden oktober—mars och således erfordra tillgång till vinterbonade lokaler. Hittills hade dessa kurser i regel varit förlagda till Rommehed, Axvall och Halmstad, på sistnämnda plats inom därvarande kasernetablissemant. Även om de två förra platserna i fortsättningen kunde beräknas komma att upplåtas för kommissarieskolor, vilket dock vore tveksamt, måste i varje fall annan förläggning sökas för den skola, som tidigare förlagts till Hallands regemente. År 1941 hade också ifrågavarande kurser måst förläggas till endast två platser, Rommehed och Axvall, vilket med hänsyn till antalet deltagare visat sig vara till men för utbildningen. Under den återstående delen av året, då kommissarieskola icke påginge, kunde förläggningen utnyttjas för tillfälliga kurser, t. ex. landstörmsintendentskurser samt för inom tredje arméfördelningen sammandragna kurser för kockar och koktrosschefer. — Under sålunda föreliggande omständigheter och då det jämväl torde kunna förutses, att luftvärnsartilleriet kunde finna användning för bebyggelsen vid tillfälligt anordnade kurser, funne sig fortifikationsstyrelsen kunna tillstyrka förläggningens ordnande enligt förut angivna normer.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställde fortifikationsstyrelsen att för uppförande av en barackförläggning på Karlsborg av i det föregående angiven omfattning 410,000 kronor måtte ställas till fortifikationsstyrelsens förfogande.

Chefen för armén har, under framhållande av att i avvaktan å det slutliga ordnandet av förläggningen för luftvärnsregementet och intendenturkompaniet jämte intendenturförrådet en provisorisk utvidgning av lokalerna i Karlsborg för intendenturkompaniet snarast vore erforderlig, tillstyrkt fortifikationsstyrelsens föreliggande förslag, dock allenast intill en kostnad av 300,000 kronor.

Departements-
chefen.

I sitt förutnämnda betänkande har 1941 års försvarsutredning räknat med en förflyttning av andra intendenturkompaniet i Karlsborg jämte en del av arméns dit förlagda intendenturförråd till trakten av Nässjö. Utredningen har förutsatt, att andra kompaniet av de av utredningen till upprättande föreslagna tygtrupperna skall övertaga de härigenom i Karlsborg frigjorda lokalutrymmena. Härav skulle kunna dragas den slutsatsen, att de av andra intendenturkompaniet disponerade utrymmena i Slutvärnet icke erfordras för luftvärnsregementets räkning. Fortifikationsstyrelsens framställning ger emellertid vid handen, att luftvärnsregementet behöver hela byggnaden för att tillgodose sitt behov av förläggningsutrymme och att i avvaktan å slutligt beslut rörande förflyttning av andra intendenturkompaniet det är nödvändigt, att dess förläggningsfråga provisoriskt löses. Fortifikationsstyrelsen har i sådant avseende föreslagit, att en barackförläggning anordnas på Karlsborg, och därjämte framhållit, att dessa baracker, sedan intendenturkompaniet blivit förlagt till annan plats, kunde användas för vissa andra ändamål. Med hänsyn till vad i ärendet anförts finner jag mig efter besök å ort och ställe kunna biträda fortifikationsstyrelsens ifrågavarande förslag. I likhet med chefen för armén anser jag dock, att kostnaderna böra begränsas till 300,000 kronor. Jag utgår från att 1940 års militära byggnadsutredning beredes tillfälle att granska kostnadskalkylerna, innan byggnadsarbetena igångsätts. Medlen torde böra äskas av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Provisoriskt ordnande av andra intendenturkompaniets förläggning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[10.] 5 d. **Garagebyggnader m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 7 november 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* gjort framställning om anvisande av medel för nybyggnader av varmgarage och verkstäder m. m. vid vissa arméns truppförband och därvid anført i huvudsak följande:

Vid arméns olika truppförband föreläge behov av varmgarage för de motorfordon, som mera regelbundet utnyttjades för övningar eller för ekonomiskörslor och som därför vintertid måste beredas en sådan uppställning, att de utan tidsutdräkt kunde tagas i bruk. En beräkning av det antal motorfordon,

för vilka sålunda plats borde beredas i varmgarage, borde grundas på det oundgängligen nödvändigaste behov, som kunde förutses komma att föreligga vid en återgång till normala fredsförhållanden.

Chefen för armén hade på framställning av arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse låtit verkställa utredning rörande detta behov. I samband med överlämnandet av resultatet av utredningen hade chefen för armén framhållit, bland annat, att underlaget för uppgifterna angående antalet motorfordon, vilka lämnats av truppförbanden och truppslagsinspektörerna, vore mycket vagt, då erfarenhet ännu saknades beträffande behovet av motorfordon för övningsändamål vid ettårig utbildning, samt det i nuvarande läge vore förenat med stora svårigheter att bedöma behovet av motorfordon för ekonomikörslor vid normala fredsförhållanden. Beräkningarna måste grunda sig på nuvarande försvarsorganisation och sannolika förändringar i densamma, och kunde därför komma att ändras vid uppgörande av ny försvarsorganisation. Otvivelaktigt föreläge vid samtliga förband behov av varmgarage, vilkas storlek måste beräknas med hänsyn till det oundgängligen erforderliga behovet av motorfordon för övningsändamål och ekonomikörslor.

Vidare hade tygdepartementet till fortifikationsstyrelsen anmält, att vissa specialmotorfordon borde beredas uppställning i varmgarage, vilket krav främst vore betingat av deras konstruktion eller utrustning med särskilt ömtålig, dyrbar och svårersättningsinstrumentering. Till denna grupp hänförde sig framför allt olika slag av traktorer samt terrängbilar, radiobilar, radiobussar och fotobilar.

Med ledning av de sålunda meddelade behovsuppgifterna hade fortifikationsstyrelsen beräknat erforderliga nybyggnader av varmgarage vid arméns truppförband enligt en skrivelsen bifogad tablå, i vilken jämväl upptagits erfarenhetsmässigt beräknat behov av verkstäder samt av utrymmen och anordningar för bilparkens normala skötsel och översyn, vartill komme vissa förrådsbyggnader för gengasbränsle. Kostnaderna hade enligt i tablåen intagen specifikation beräknats till sammanlagt 12,330,000 kronor.

Med anledning av det anförda hemställde styrelsen, under framhållande tillika av ärendets brådskande natur, att för ifrågavarande ändamål ett belopp av 12,330,000 kronor måtte ställas till förfogande.

Chefen för armén har tillstyrkt bifall till framställningen.

I utlåtande över framställningen har 1940 års militära byggnadsutredning, som vid prövningen av ärendet tagit del av de av chefen för armén infordrade uppgifterna rörande garagebehovet ävensom inhämtat upplysningar från 1941 års försvarsutredning, tygdepartementet och försvarsväsendets verkstadsnämnd, föreslagit väsentliga nedskärningar i det framlagda byggnadsprogrammet. — Under erinran att underlaget för den gjorda beräkningen av antalet garageplatser vore mycket vagt, har utredningen framhållit, att en noggrann undersökning av det verkliga behovet av garageplatser borde ske, innan byggnaderna uppfördes, varjämte en översyn borde företagas av de inom de olika etablissemangen förefintliga utrymmen, vilka kunde utnyttjas för ändamålet, eventuellt efter viss ombyggnad eller inredning. Vidare har utredningen framhållit, att vid vissa förband föreslagna garage och övriga utrymmen på anförda skäl icke alls eller i allenast begränsad omfattning borde utföras.

I fråga om de olika byggnader och anordningar, som innefattas i fortifika-

tionsstyrelsens förslag — garage, bränsleförråd, verkstäder, smörj- och tvätthallar, utvändiga smörjbryggor, spolplattor samt väg- och planeringsarbeten — har utredningen anfört i huvudsak följande:

Garagen borde, i vart fall inom de nordligare delarna av landet, uppföras uppvärmbara. Däremot borde ur besparingssynpunkt åtminstone tillsvidare garagen inom landets södra del i de fall, där de uppfördes i större antal på samma plats, anordnas till visst antal som kallgarage. Med hänsyn härtill och med utgångspunkt från den begränsning av antalet garageplatser, som utredningen föreslagit, ävensom med beaktande av att vid uppförandet av garagen en av utredningen förordad, enklare konstruktion borde komma till användning, kunde kostnaderna för anordnande av garage för olika slags fordon beräknas till 5,123,500 kronor.

Bränsleförråden kunde givas en mycket enkel utformning med enda syfte att utgöra skydd för gengaskolen mot nederbörd. Det borde undersökas, om möjligheter icke förefunnos att upplägga bränslet inom redan befintliga lokaler vid de olika etablissemanten. — Bränsleförrådets storlek borde kunna begränsas i förhållande till vad som föreslagits och kostnaden för förråden upptagas till högst 100,000 kronor.

Verkstadsutrymmena borde för närvarande beräknas allenst för service och anslutas till garagen. Med uppgivet antal verkstadsplatser kunde kostnaderna beräknas till 108,500 kronor.

Kostnaderna för smörj- och tvätthallar kunde med utgångspunkt från att behovet av platser inom dylika hallar sattes i viss relation till antalet garageplatser och med godtagande av en av fortifikationsstyrelsen angiven platskostnad upptagas till 702,000 kronor. Med anordnande av utvändiga smörjbryggor borde tillsvidare kunna anstå. Platserna inom smörj- och tvätthallar kunde utnyttjas för ändamålet.

Antalet spolplattor borde kunna i viss mån begränsas och kostnaderna för desamma inklusive ledningsarbeten nedskäras till 90,000 kronor.

Kostnaderna för väg- och planeringsarbeten samt för inhägnader m. m. för garagebyggnaderna borde inskränkas till de nödvändigaste genom att byggnaderna i den utsträckning så kunde ske förlades till lämpliga, om möjligt redan avplanerade platser inom etablissemantens inhägnader i närhet av panncentraler och ledningar. Då planritningar för förrådets placering icke funnos upprättade, föreläge visserligen svårigheter att bedöma kostnaderna för väg-, planerings-, lednings- och inhägnadsarbeten, men syntes det utredningen, att ett belopp av 600,000 kronor, vari inräknats kostnader för utvändiga ledningsarbeten, borde kunna anses tillräckligt.

Administrationskostnaderna borde kunna upptagas till ett relativt lågt belopp, då ritningsarbetet m. m. endast gällde vissa standardtyper av byggnader. Dessa kostnader jämte för oförutsedda utgifter reserverat belopp borde icke sättas högre än till 4 procent av förut angivna kostnader, eller 266,000 kronor.

De av byggnadsutredningen tillstyrkta utgiftsposterna utgjorde sålunda (5,123,500 + 100,000 + 108,500 + 702,000 + 90,000 + 600,000 + 266,000 =) 6,990,000 kronor.

Utredningen har vidare föreslagit, att vid upprättandet av ritningar m. m. samråd borde äga rum mellan fortifikationsstyrelsen och utredningen rörande standardritningar m. m. för byggnaderna att tillämpas jämväl för andra liknande byggnader vid försvarsväsendet.

Under åberopande av vad sålunda anförts har utredningen tillstyrkt, att

för ifrågavarande ändamål ett belopp av högst 6,990,000 kronor ställes till fortifikationsstyrelsens förfogande.

Beträffande en av ledamoten i byggnadsutredningen arkitekten P. Clason anförd reservation torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I detta sammanhang må erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1941 medgivit, att fortifikationsstyrelsen finge för anskaffning och montering m. m. av vissa uppvärmbara garage disponera högst 300,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga).

Såsom av det anförda framgår har fortifikationsstyrelsen föreslagit uppförande vid arméns truppförband av varmgarage för förvaring av motorfordon av olika slag ävensom anordnande av verkstäder samt andra utrymmen och anordningar för bilparkens normala skötsel och översyn. Kostnaderna härför har fortifikationsstyrelsen beräknat till 12,330,000 kronor. Till grund för uppskattningen av behovet av garageplatser och övriga ifrågakommande utrymmen ha lagts uppgifter, som av chefen för armén infordrats från truppförbanden och truppslagsinspektörerna. Såsom chefen för armén själv framhållit är underlaget för dessa uppgifter synnerligen vagt, främst beroende på att erfarenhet ännu saknas rörande behovet vid nuvarande utbildningstid av motorfordon för övningsändamål.

Militära byggnadsutredningen har vid sin granskning av förslaget funnit sig böra förorda väsentliga nedskärningar i det föreslagna byggnadsprogrammet, genom vilka kostnaderna skulle kunna nedbringas till 6,990,000 kronor. Att märka är emellertid, att denna kostnadsminskning till viss del icke innebär verklig besparing; i avvaktan å beslut om vissa förbands förläggningsplatser eller fortbestånd har utredningen ansett, att med frågan om anordnande av garage m. m. för dessa förband tillsvidare bör anstå. Utredningen har emellertid därjämte i fråga om övriga förband räknat med att det vid närmare undersökning skall visa sig, att behovet av garageplatser är mindre än vad fortifikationsstyrelsen utgått från. Till verklig kostnadsbesparing bidra vissa av utredningen i övrigt framställda förslag. Sålunda förordar utredningen, att garagen i de södra delarna av landet i viss utsträckning utföras såsom kallgarage. Genom lämpligt val av plats för byggnaderna anser utredningen, att kostnaderna för vägar, planeringar och inhägnader böra kunna nedbringas. I fråga om byggnadernas konstruktion har utredningen föreslagit kostnadsbesparande förenklingar. Beträffande verkstadslokaler och anordningar för skötsel och översyn av fordonen har utredningen pekat på möjligheten att utnyttja samma utrymmen för skilda ändamål.

För egen del vill jag framhålla angelägenheten av att garage skyndsamt anordnas för förvaring av den dyrbara fordonsparken vid truppförbanden i den mån så icke redan skett ävensom att bränslefförråd samt verkstadslokaler och andra anordningar för vård och översyn av denna materiel komma till stånd. Innan byggnadsarbetena igångsätts, är det emellertid, såsom byggnadsutredningen påpekat, nödvändigt att verkställa vissa ytterligare undersökningar,

*Departements-
chefen.*

främst rörande behovet av garageplatser. I annat sammanhang denna dag hemställer jag därför, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt fortifikationsstyrelsen att verkställa den i ärendet erforderliga ytterligare utredningen även som att vidtaga sådana åtgärder i övrigt, att ifrågakarande byggnader kunna, därest riksdagen anvisar medel för ändamålet, utan dröjsmål uppföras. Då på detta sätt kompletterande utredning torde kunna föreligga redan innan bemyndigande lämnas att utföra ifrågakarande anläggningar, finner jag mig kunna förorda, att medel nu äskas av riksdagen. Byggnadsutredningens beräkning av medelsbehovet torde därvid kunna läggas till grund för medelsäskandet. Det bör anmärkas, att de av utredningen verkställda kostnadskalkylerna förutsätta en kraftig begränsning av det av de militära myndigheterna uppskattade behovet av garageplatser och på grund härav torde innefatta nöjaktig säkerhetsmarginal. Det oaktat bör självfallet gälla, att anslagsmedlen må tagas i anspråk endast i den mån så vid nyssnämnda utredning prövas oundgängligen erforderligt.

För täckning av den i det föregående omnämnda förskottsavisningen å 300,000 kronor torde medel böra äskas av riksdagen. Medelsbehovet uppgår härigenom till (6,990,000 + 300,000 =) i avrundat tal 7,300,000 kronor.

Åberopande vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garagebyggnader m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,300,000.

[11.] 5 e. **Uppförande av cykelgarage vid vissa truppförband och skolor, reservationsanslag.** I skrivelse den 12 december 1941 hava *arméförvaltningens tygdepartement och fortifikationsstyrelse* äskat medel för anordnande vid truppförbandens depåer och vid vissa skolor av förvaringsplatser för cyklar och därvid anfört i huvudsak följande:

Av de vid truppförbandens depåer och vid vissa skolor befintliga armécyklarna vore ett stort antal utlämnade för övningar och ordonnanstjänst under längre tider. För dessa cyklar saknades i regel täckta förvaringsplatser varför de, när de icke vore i bruk, måste uppställas utomhus utan skydd mot nederbörd. Härigenom utsattes de särskilt vintertid för onormalt hög förslitning. Då det vore önskvärt att cyklarna kunde uppställas under skydd, då de icke vore i användning, hade tygdepartementet gjort en utredning rörande det antal cyklar, som under längre tid vore i bruk och icke kunde förvaras i ordinarie förråd eller annan lämplig lokal. Av utredningen framginge, att antalet sådana cyklar vore något mera än 5,100. För dessa cyklar vore det nödvändigt att vidtaga åtgärder för lämplig uppställning, till exempel genom anskaffning av cykelgarage av i allmänna handeln förekommande standardtyper. Under hänsynstagande till såväl önskemål om lättillgänglighet som möjligheter till utrymmesbesparingar hade fortifikationsstyrelsen gjort undersökning rörande lämplig typ för dylika cykelgarage, varvid framkommit, att de borde utformas enligt en skrivelsen bilagd ritning. De olika cykelgaragen skulle därvid bestämmas till storlek efter för varje plats erforderligt antal fack samt utformas enligt å ritningen angivna tvenne alternativ allt efter

val av byggnadsplats. Byggnadskostnaderna inklusive cykelställ hade styrelsen beräknat till i medeltal 40 kronor per cykel. För anordnande av cykelgarage för omkring 5,100 cyklar beräknades kostnaden bliva:

cykelgarage och cykelställ för 5,100 cyklar à 40 kronor	kronor 204,000
administration och oförutsett cirka 6 procent	» 12,000
	<hr/>
	Summa kronor 216,000

I anslutning till vad sålunda anförts hava tygdepartementet och fortifikationsstyrelsen hemställt, att för ordnandet av cykelgarage för vid truppförbandens depåer och vissa skolor befintliga, till ordonnanser eller för övningar utlämnade armécyklar, för vilka icke finnes förrådsutrymme eller annan lämplig och skyddad uppställningsplats, 216,000 kronor måtte ställas till fortifikationsstyrelsens förfogande.

Förevarande framställning finner jag mig kunna biträda. Dock förutsätter jag, att kostnaderna i den mån så är möjligt nedbringas, i vilket syfte 1940 års militära byggnadsutredning bör erhålla tillfälle att granska föreliggande ritningsförslag. Då det är oviss, i vad mån besparingar kunna ernås, torde det anslag, som bör anvisas för ändamålet, böra beräknas i anslutning till de nu föreliggande anslagskalkylerna. Anslaget, som dock torde böra avrundas till 210,000 kronor, lär med hänsyn till anslagsändamålets brådskande karaktär böra upptagas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Uppförande av cykelgarage vid vissa truppförband och skolor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 210,000.

Marinförvaltningens delfond.

[12.] 32 a. **Bostadsbyggnad för tillsynsman vid visst förråd, reservationsanslag.** I skrivelse den 8 december 1941 har *marinförvaltningen* — med förmälan att en tillsynsman på anförda skäl måste tillsättas vid visst förråd — gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av en bostadsbyggnad för tillsyningsmannen om tre rum och kök. Kostnaderna för byggnaden hade marinförvaltningen beräknat till 30,000 kronor.

Då det av skäl, som marinförvaltningen i skrivelsen anført, synes erforderligt att en befattning såsom tillsynsman vid ifrågavarande förråd tillsättes och bostad på platsen icke kan på annat sätt beredas denne befattningshavare, finner jag mig böra tillstyrka, att den föreslagna bostadsbyggnaden utföres. Kostnadsberäkningarna synas böra granskas av 1940 års militära byggnadsutredning, som i samband därmed jämväl bör taga under omprövning frågan om byggnadens storlek. Marinförvaltningens kalkyler torde dock kunna godtagas vid beräkningen av det anslag, som bör anvisas för ändamålet. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Bostadsbyggnad för tillsynsman vid visst förråd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

Flygförvaltningens delfond.

[13.] 42 d. **Uppförande av vissa bostadsbyggnader vid centrala flygverkstaden å Malmen, reservationsanslag.** I skrivelse den 25 september 1941 har *flygförvaltningen* anført, att en kronan tillhörig, såsom uthyrningsfastighet disponerad byggnad vid centrala flygverkstaden å Malmen nedbrunnit den 17 juni 1941. Polisutredning hade givit vid handen, att branden orsakats av överhettning genom elektrisk ström av en radioapparat av äldre modell, tillhörig en av hyresgästerna i byggnaden, samt att varken radioapparatens ägare eller annan person kunde göras ansvarig för olyckan. Byggnaden hade skadats så svårt, att den måste nedrivas. Den brunna byggnaden, som varit av äldre typ och taxeringsvärderad till 29,000 kronor, hade omfattat 10 bostadslägenheter, vilka varit upplättna till vid verkstaden anställd personal. Av lägenheterna hade 8 innehållit 2 rum och kök med en golvyta av 65 kvadratmeter samt 2 lägenheter 1 rum och kök med en golvyta av 45 kvadratmeter. Sammanlagda bostadsutrymmet i fastigheten hade således omfattat en golvyta av 610 kvadratmeter.

Antalet anställda vid centrala flygverkstaden å Malmen hade, framhåller flygförvaltningen, under de senaste åren ökat mycket kraftigt och uppginge för närvarande till cirka 580 personer eller ungefär dubbelt så många som år 1938. I och med att nya monteringshallar och verkstäder bleve iordningställda, komme arbetsstyrkan att ytterligare öka. För närvarande föreläge mycket stor svårighet för personalen att anskaffa bostäder. Större delen av personalen vore bosatt i Linköping, men inom såväl staden som kringliggande orter rådde bostadsbrist. På grund av anförda förhållanden hade de anställningshavare vid verkstaden, som bebott den nedbrunna byggnaden, i bostadshänseende försatts i ett bekymmersamt läge. — Emellertid hade förlusten av bostadslägenheterna för verkstaden medfört ytterligare olägenhet. Det vore nämligen nödvändigt, att ett visst antal bostäder, belägna i verkstadens omedelbara närhet, funnes tillgängligt för att upplätas till sådan personal, särskilt brandpersonal och luftskyddspersonal, som vid vissa tillfällen borde stå till förfogande å platsen. Nämda behov vore för närvarande icke tillgodosett. Det vore därför nödvändigt att omedelbart föranstalta om ersättningsbyggnad för det nedbrunna bostadshuset. Då detta varit av låg byggnadsstandard och ej tillfredsställt nutida krav på hygien och bekvämlighet, borde det ej ifrågakomma att uppföra byggnaden enligt de ursprungliga ritningarna. Vidare behöfve den plats, där byggnaden stått, reserveras för verkstadens eget behov. Nybyggnaden borde alltså förläggas å annan plats i verkstadens närhet. Verkställd utredning hade givit vid handen, att ett lämpligt byggnadsområde funnes å den kronan tillhöriga fastigheten Allmänningssjorden 1¹, belägen å några hundra meters avstånd från verkstaden, samt att ur trevnads- och andra synpunkter den brunna byggnaden borde ersättas med fem villabyggnader, varav 4 innehållande två lägenheter om 2 rum och kök samt 1 två lägenheter om 3 rum och kök. Då rummen skulle göras i genomsnitt mindre än i den brunna byggnaden, komme — trots att två enrumslägenheter utbyttes mot trerumslägenheter — den sammanlagda golvytan i de fem villabyggnaderna att i stort sett motsvara den brunna byggnadens golvyta.

Kostnaderna beräknade flygförvaltningen sålunda:

4 byggnader med tvårumslägenheter	kronor	132,000
1 byggnad med trerumslägenheter	»	39,000
Administrationskostnader	»	11,000
	<u>Summa kronor</u>	<u>182,000</u>

Flygförvaltningen har härjämte framhållit, att det icke torde bli möjligt att åsätta de blivande bostadslägenheterna sådana hyror, att byggnaderna kunde förräntas enligt vanliga regler. I rådande läge ansåge sig emellertid flygförvaltningen nödsakad att trots detta äska medel för byggnaderna i fråga.

Under åberopande av det anförda har flygförvaltningen hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte till flygförvaltningens förfogande ställas ett belopp av 182,000 kronor från anslaget till oförutsedda utgifter.

Statskontoret har anfört, att för ändamålet erforderliga medel borde äskas av riksdagen såsom anslag å kapitalbudgeten till kapitalinvestering i flygförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond.

1940 års militära byggnadsutredning har inhämtat, att ifrågavarande bostäder vore avsedda för vid centrala flygverkstaden anställda verkmästare, förmän och arbetare, som tillhörde brand- och beredskapsorganisationen vid verkstaden och således borde bo på platsen. Inom utredningen hade vidare vitsordats, att stor bostadsbrist rådde på orten. Utredningen funne därför behovet av ifrågavarande byggnader styrkt. Ritningar hade icke företetts för utredningen, som emellertid med ledning av erfarenhet från andra liknande byggnadsföretag ansett de av flygförvaltningen upptagna kostnaderna 182,000 kronor icke vara för höga.

Av det anförda torde framgå, att det är nödvändigt att iordningställa nya bostadslägenheter i stället för dem, som varit inrymda i den nedbrunna fastigheten. Av skäl som flygförvaltningen anfört är det icke lämpligt att återuppföra den gamla byggnaden. Vid prövning av flygförvaltningens förslag till ersättningsbyggnader har jag icke kunnat undgå att finna, att detta drager höga kostnader i förhållande till värdet å den brunna byggnaden. Ämbetsverket har även förutskickat, att det icke lär bli möjligt att åsätta de blivande bostadslägenheterna sådana hyror, att byggnaderna kunna förräntas enligt vanliga regler. Den föreslagna bebyggelsen överensstämmer emellertid med den typ av personalbostäder, som genom statens försorg uppförts vid andra militära förband. Vidare är att märka att den personal, åt vilken de nya lägenheterna skola upplåtas, tillhör verkstadens brand- och beredskapsorganisation och därför måste erhålla bostäder i verkstadens närhet. Av dessa skäl finner jag mig böra giva min anslutning till det av flygförvaltningen framlagda förslaget. De av militära byggnadsutredningen godtagna kostnadsberäkningarna, slutande å 182,000 kronor, ha icke givit mig anledning till erinran. Kostnaderna synas böra bestridas på sätt statskontoret föreslagit och anslag för ändamålet upptagas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Uppförande av vissa bostadsbyggnader vid centrala flygverkstaden å Malmen å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 182,000.

[14.] 56. **Utvidgning av flygfältet vid Södermanlands flygflottilj, reservationsanslag.** I skrivelse den 30 augusti 1941 angående flygvapnets medelsbehov å tilläggsstat för budgetåret 1941/42 ävensom för nästa budgetår har *flygförvaltningen* gjort framställning om anvisande av 440,000 kronor för utvidgning av flygfältet vid Södermanlands flygflottilj. Av utredningen i ärendet framgår, att huvuddelen av kostnaderna belöper på röjnings-, planerings- och övriga arbeten för markens iordningställande. Den närmare belägenheten av de till inköp och planering avsedda områdena framgår av i ärendet ingivna översiktskartor.

Departements-
chefen.

Då den föreslagna utvidgningen av flygfältet betingas av den höga landningshastigheten hos de moderna flygplan, som tillförts flygvapnet, och torde vara nödvändig ur flygsäkerhetssynpunkt, vill jag biträda flygförvaltningens framställning. Kostnadsberäkningarna, beträffande vilka jag hänvisar till handlingarna i ärendet, ha icke givit mig anledning till annan anmärkning än att det angivna priset per hektar å till inköp föreslagen mark synes mig väl högt. Emellertid finner jag mig icke böra av denna anledning räkna med en minskning av det av flygförvaltningen äskade beloppet. Ämbetsverket har nämligen under hand meddelat, att det på grund av avstyckningsförhållanden kan bli nödvändigt att inköpa mera mark än som för närvarande är för ändamålet strängt erforderlig. På grund härav skulle även vid en reduktion av markpriset det för markförvärv beräknade beloppet till och med kunna komma att överskridas. Flygförvaltningen utgår dock från att det skall vara möjligt att det oaktat genomföra flygfältets utvidgning för de i framställningen beräknade kostnaderna, 440,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av flygfältet vid Södermanlands flygflottilj å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 440,000.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet
Alvar Lindencrona.